

بررسی جاذبه‌های طبیعی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان

احمد فلاحی^۱، احسان حسنی^۲، مهدی کروی^۳

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۸/۰۳

تاریخ پذیرش: ۹۱/۰۱/۱۶

چکیده

هدف از این پژوهش، اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان، با تأکید بر جاذبه‌های طبیعی - ورزشی است. نمونه آماری این تحقیق برابر با جامعه آماری (N=۷۴) و شامل سه گروه از کارشناسان ورزشی (n=۴۲)، کارشناسان آژانس‌های مسافرتی فعال در زمینه تورگردانی (n=۱۸) و کارشناسان سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان کردستان (n=۱۴) بود. روش پژوهش به صورت توصیفی - مقایسه‌ای است. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی پرسشنامه با نظرسنجی از اساتید و متخصصان مرتبط (۲۹ نفر) و همچنین تحلیل عاملی تأیید شد. پایایی کلی پرسشنامه و خرده مقیاس‌ها از آزمون آلفای کرونباخ تأیید شد (α>۰,۷۴). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تحلیل عاملی، کولموگراف - اسمیرنوف، فریدمن و کروسکال وایس استفاده شد. نتایج نشان داد که بین دیدگاه سه گروه مورد مطالعه از نظر رتبه‌بندی، جاذبه‌های طبیعی / ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان تفاوت معناداری وجود نداشت. همچنین از میان جاذبه‌های طبیعی / ورزشی استان کردستان برای توسعه گردشگری، جاذبه‌های مرتبط با کوهنوردی و غارنوردی و جاذبه‌های مرتبط با ورزش‌های زمستانی به ترتیب در اولویت اول و دوم و جاذبه‌های مربوط به تپه‌نوردی و طبیعت‌گردی در اولویت آخر قرار داشتند. به طور کلی استان کردستان منابع طبیعی مستعد جذب گردشگران ورزشی دارد. قرار گرفتن این استان در رشته کوه‌های زاگرس شرایط مناسبی را برای توسعه ورزش‌های مرتبط مانند کوه‌نوردی، غارنوردی، اسکی، سنگ‌نوردی و یخ‌نوردی فراهم آورده است. از طریق توسعه این ورزش‌ها می‌توان گردشگران ورزشی را جذب نمود.

واژگان کلیدی: کردستان، گردشگری ورزشی، جاذبه‌های طبیعی - ورزشی.

مقدمه

گردشگری یکی از صنایع بزرگ در جهان است و به عنوان یکی از بزرگترین و متنوع ترین صنایع دنیا به حساب می آید. بسیاری از کشورها، این صنعت پویا را به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه زیرساخت های خود می دانند [۱]. حجم مبادلات بین المللی گویای آن است که صنعت گردشگری بیش از ۲۰٪ کل مبادلات بین المللی را شامل می شود [۲]. بر اساس آخرین گزارش های سازمان جهانی گردشگری^۱ (WTO) صنعت گردشگری، پس از صنایع نفت و خودروسازی، به سومین صنعت درآمدزای جهان تبدیل شده است [۳]. در این میان گردشگری ورزشی^۲ نقش بسزا و روز افزونی را دارد، بطوریکه در بعضی از کشورها، درآمدهای ارزی ناشی از این صنعت، یکی از منابع عمده در جهت تقویت اقتصاد ملی و توسعه محسوب می شود [۲]. صنعت گردشگری ورزشی، از ترکیب دو صنعت گردشگری و ورزش پدید آمده است. به عبارت دیگر ورزش یکی از فعالیت های مهم گردشگران است و گردشگری و مسافرت نیز با انواع مختلف ورزش همراه است [۴].

لیو^۳ [۵] گردشگری پایدار را شامل تمام گونه های گردشگری می داند که متناسب با توسعه پایدار و سهیم در آن باشد. گردشگری ورزشی یکی از مهم ترین گونه های گردشگری است [۶]. گسترش مجموعه ای از فعالیت های متناسب با شرایط منطقه، که حضور پیوسته گردشگران را تضمین کند، عنصر کلیدی برای توسعه گردشگری ورزشی و تأثیر اقتصادی پایدار ناشی از آن است [۷]. یکی از مهم ترین عواملی که بر توسعه گردشگری ورزشی یک کشور اثرگذار است، منابع طبیعی است. منابع طبیعی شامل آب و هوا، سواحل، دریا و امتداد ساحلی، گیاهان و حیوانات خاص، رودها، دریاچه ها، جنگل ها، کوه ها، غارها، آبشارها، چشم اندازها و مناظر پنهان است [۸]. برخی از فعالیت های ورزشی تفریحی که در این جاذبه های طبیعی ورزشی انجام می شوند و بر توسعه گردشگری ورزشی مؤثر هستند عبارتند از: شکار، ماهیگیری بر روی رودخانه و دریاچه، راهپیمایی، اسب سواری، کوهنوردی، کانوسواری، قایقرانی آب های آرام و خروشان، ورزش های کنار ساحل، اسکی روی آب، قایق سواری، موج سواری، گلف، تیراندازی، شنا و ... [۹]. پریسکین^۴ [۱۰] مهم ترین مسئله در توسعه گردشگری ورزشی مرتبط با جاذبه های طبیعی ورزشی یک منطقه را داشتن اطلاعات کافی در ارتباط با آنها می داند و اشاره

-
1. World Tourism Organization
 2. Sport Tourism
 3. Liu, Z.
 4. Julianna Priskin

می‌کند که اولین گام برای برنامه‌ریزی مؤثر، داشتن اطلاعات منظم و دقیق در ارتباط با جاذبه‌های طبیعی - ورزشی منطقه جهت بهره‌برداری از شرایط بالقوه آنها است. امروزه گردشگری، در چهارچوب طرح‌های آزمایشی اعم از ملی - منطقه ای و محلی، به عنوان یکی از ابزارها و مؤلفه‌های مهم توسعه و محرومیت‌زدایی به شمار می‌رود. گردشگری که از مهمترین عوامل عمران ناحیه‌ای است، فعالیتی ارزآور و متعادل‌کننده است که موجب توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطح منطقه شده و توزیع عادلانه درآمد و همچنین بالا بردن سطح اشتغال را به دنبال دارد [۱۱]. با این وجود صنعت گردشگری ورزشی استان کردستان صنعت توسعه یافته‌ای نیست. با توجه به تأکید کمیته بین‌المللی المپیک بر توسعه گردشگری ورزشی و همچنین اهمیت این صنعت در شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی، توجه به شرایط و استعدادهای استان جهت توسعه پایدار از طریق گردشگری ورزشی اهمیت پیدا می‌کند [۱۲]. با توجه به اهمیت و اعتبار دو مقوله گردشگری و ورزش، مدیران و مسئولین این دو بخش برای رسیدن به اهداف خود (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی) به گردشگری ورزشی متوسل شده‌اند. ورزش به عنوان پدیده‌ای که با رقابت و فعالیت سر و کار دارد و گردشگری به عنوان تجربه‌ای شاد و سرگرم‌کننده، دو سیستم ویژه‌ای هستند که رابطه تنگاتنگی با یکدیگر دارند [۱۳].

هال^۱ (۱۹۹۲) دو دسته از گردشگران ورزشی را معرفی کرده است که عبارتند از: تماشاگران ورزشی^۲، و مشارکت‌کنندگان ورزشی^۳. تماشاگران ورزشی به تماشای رویدادهای ورزشی از قبیل مسابقات المپیک، جام جهانی و مسابقات بین‌المللی علاقه‌مند هستند. مشارکت‌کنندگان ورزشی، گردشگرانی هستند که به انجام فعالیت‌های ورزشی علاقه‌مند هستند. آنها تمایل دارند در ورزش‌هایی مشارکت فعال داشته باشند که بیشتر جنبه غیررقابتی دارد و حتی خود مقدمات آنرا فراهم آورند تا از فواید ورزش در ابعاد تندرستی، اجتماعی و روانی بهره گیرند. در این تحقیق دسته دوم گردشگران، یعنی مشارکت‌کنندگان ورزشی مد نظر است. تحقیقات مختلفی در داخل و خارج از کشور در ارتباط با گردشگری و گردشگری ورزشی انجام شده است. مراسلی [۱۴] عمده‌ترین موانع احیای صنعت گردشگری در کشور را مشکلات فرهنگی، سازمانی و کارگزاری می‌داند. به اعتقاد ناصری [۱۵] تبلیغات سوء و غیررواقع از ایران و استفاده نکردن از شیوه‌های مناسب بازاریابی مانع جذب گردشگر به ایران می‌شود. کارشناس [۱۶]

-
1. Hall
 2. Sport spectators
 3. Sport participants

شرط اول برای بهبود صنعت گردشگری در ایران را داشتن اطلاعات کافی و دقیق درباره انتظارات و تفکرات و بازار گردشگری می‌داند. هنرور [۱۱] جشن‌ها و مراسم، برنامه‌های سنتی و دیگر برنامه‌های جانبی را از عوامل مهم ترغیب بازدیدکنندگان از رویداد ورزشی می‌داند. یونگ و یوسل^۱ [۱۷] دسترسی کشور میزبان به دریا، ساحل و متداول بودن ورزش‌های پرطرفدار در آن و همچنین وجود مناظر، چشم اندازها و مکان‌های دیدنی در کشور میزبان را از مهمترین عواملی می‌دانند که بر انگیزه بازدیدکنندگان از رویداد ورزشی تاثیر دارند.

غفوری و همکاران [۱۸]، علاقه به فرهنگ، هنر، موسیقی، معماری و مکان‌های باستانی، انجام بازاریابی و خدمات مناسب آژانس‌های گردشگری، میزان آشنایی با فرهنگ، اعتقادات، آداب و رسوم و ویژگی‌های میزبان، داشتن زمان کافی برای برنامه‌ریزی سفر برای رویداد ورزشی و سهولت در تهیه اقامتگاه مناسب در کشور را از عوامل مهم در بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران می‌دانند. به اعتقاد اوم و کرامپون^۲ [۱۹] هزینه‌های مالی و احتمال خطر جانی و امنیتی از بازدیدکننده‌های مهم مسافرت هستند. چو^۳ [۲۰] بیان می‌کند ورزش‌هایی جذب‌کننده گردشگر می‌توانند باشند که سنت یک کشور محسوب می‌شوند. بعنوان مثال پختن «کیم چی» (یک نوع غذا) و شرکت در تکواندو در صدر لیست فعالیت‌هایی است که گردشگران خارجی تمایل دارند در کره جنوبی تجربه کنند. کشور چین نیز بخاطر ورزش سنتی خود یعنی کونگ‌فو تعداد زیادی گردشگر جذب می‌کند. کولینز و همکاران^۴ [۲۱] هزینه مسافرت به مقصد، هزینه استفاده از امکانات برای فعالیت بدنی و عوامل جغرافیایی را به عنوان عواملی نام می‌برند که در صورت مطلوب بودن باعث جذب گردشگران به حضور یا شرکت در فعالیت‌های ورزش همگانی می‌شود. سوارت^۵ [۲۲] در بررسی گردشگری ورزشی در قاره آفریقا، ضمن اشاره به گردشگری ناشی از رویدادهای ورزشی به این نکته اشاره می‌کند که کشورهای شمال آفریقا همانند مراکش، تونس، مصر و سایر کشورهای قاره همانند کنیا و آفریقای جنوبی درآمد قابل توجهی از ورزش‌های آبی در ساحل کشور دارند. در آفریقا کشوری مثل کنیا، بر خلاف تانزانیا، علاوه بر داشتن حیات وحش، فرصتهای استفاده از ساحل را برای گردشگران فراهم آورده و به این ترتیب مدت زمان، فصل و درآمد حاصل از گردشگری را افزایش داده است. دولینکار^۶ بیان می‌کند

-
1. Yoon, Y., & Uysal, M
 2. Um s. & Crompton.J.L
 3. Cho
 4. Collins, A., et all.
 5. Swart, K.
 6. Dolnicar

ورزش موج‌سواری با فراهم کردن میلیاردها دلار و اشتغال ده‌ها هزار نفر تأثیر مهمی بر بخش گردشگری ورزشی کشور استرالیا دارد [۲۳]. میراندا و اندوزا^۱ در بررسی گردشگری ورزشی در کشور اسپانیا دریافتند که جاذبه‌های طبیعی با ۷۸/۳ درصد مهمترین عامل در جذب گردشگران ورزشی به کشور اسپانیا است. آنها همچنین دریافتند که ورزش‌های آبی با ۳۶/۸۴ درصد و گردش و پیاده‌روی با ۳۱/۵۸ درصد در جذب گردشگران ورزشی اهمیت بیشتری دارند [۲۴]. کوساسی^۲ ورزش‌های زمستانی همانند اسکی و اسکیت در منطقه گل‌مارج کشمیر، تپه‌نوردی، گذران اوقات فراغت در خانه‌های قایقی در منطقه دال لیک، گاری‌سواری و گلف را از مهمترین جاذبه‌های طبیعی ورزشی در هند ذکر می‌کند [۲۵]. کوتزل و همکاران^۳ عوامل جذب‌کننده برای شرکت گردشگران در رویدادهای پیاده‌روی را فرهنگ خاص محلی، طبیعت زیبا، مکان‌های دیدنی، جذابیت مسیر پیاده‌روی، ویژگی‌ها و تصویر رویداد، مسافت مسیر پیاده‌روی، هزینه و جذابیت شهر میزبان می‌داند [۲۶]. فونک و برون^۴ در نتایج تحقیق خود بیان می‌کنند که باید از استراتژی‌های منسجم بازاریابی برای هدف قرار دادن بخش‌های ویژه جامعه استفاده کرد، به این معنی که از استراتژی‌های بازاریابی فرهنگی متفاوتی برای هدف قرار دادن گردشگران بالقوه با زمینه‌های فرهنگی متفاوت استفاده شود [۲۷].

هر ساله قریب به یک هشتم جمعیت جهان سفر می‌کنند و گردشگری یکی از مهمترین پدیده‌های قرن حاضر است [۲۸]. در روزگار قدیم هدف عمده چنین فعالیتی کسب نشاط و سرگرمی بوده و بیشتر در حد محلی و منطقه‌ای بدان توجه می‌شده است، اما اکنون حکومت‌ها آن را بعدی از توسعه یک جامعه بشمار می‌آورند و برای بهره‌برداری‌های اقتصادی و سیاسی در این راستا، سرمایه‌گذاری‌های کلانی را انجام می‌دهند [۲۹]. بازارهای در حال گسترش مشاغل گردشگری و ورزش، نیاز به مطالعه در مورد گردشگری ورزشی را آشکار می‌سازد [۳۰]. گردشگری ورزشی پدیده واحدی نیست. تفاوت قائل شدن بین توجه به رویداد ورزشی و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی اهمیت ویژه‌ای دارد. استان کردستان در میان استان‌های کشور، از لحاظ جذب گردشگر، رتبه مناسبی ندارد. این استان از لحاظ جاذبه‌های طبیعی، پتانسیل‌های لازم را، جهت راه‌اندازی فعالیت‌های مختلف ورزشی، در سطح بسیار مطلوبی دارد. با توجه به اهمیت و ضرورت گردشگری ورزشی، نگاهی ویژه به این بخش برای پیشبرد اهداف

-
1. Miranda & Andueza
 2. Ko sisi
 3. Cottrell, S.P, Vaske, J.J., Shen, F., & Ritter, P.
 4. Daniel C. Funk, Tennille J. Bruun

اقتصادی در ورزش و تغییر نگرش گردشگران ورزشی، ضروری است. با توجه به موارد ذکر شده محقق به دنبال پاسخ به این سؤال است که برای توسعه گردشگری ورزشی، مهمترین جاذبه‌های طبیعی/ورزشی استان کردستان کدامند؟

روش‌شناسی تحقیق

روش پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی-مقایسه‌ای است که به شکل میدانی انجام شده‌است. جامعه تحقیق از سه گروه از کارشناسان شامل؛ کارشناسان ورزشی هیئت‌های کوهنوردی، قایقرانی، شنا، سوارکاری، تیراندازی، دومیدانی، ورزش‌های همگانی، اسکی و گلف ($n=42$)، کارشناسان آژانس‌های مسافرتی فعال در زمینه تورگردانی ($n=18$) و کارشناسان سازمان گردشگری و میراث فرهنگی شاغل در استان کردستان ($n=14$) تشکیل شده است. نمونه تحقیق کل‌شمار و برابر با جامعه تحقیق است.

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. بدلیل نبود پرسشنامه استاندارد در این زمینه، محقق با مطالعه ادبیات موجود در زمینه گردشگری ورزشی و همچنین بررسی جاذبه‌های طبیعی ورزشی استان کردستان اقدام به طراحی پرسشنامه نمود. روایی پرسشنامه توسط افراد صاحب نظر ارزیابی شد (۱۲ نفر از متخصصین مدیریت و برنامه‌ریزی ورزشی، ۶ نفر از اساتید متخصص در زمینه گردشگری، ۵ نفر از کارشناسان سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و ۶ نفر از کارشناسان ورزشی شاغل در اداره کل تربیت‌بدنی استان کردستان) که پس از بررسی نظرات ۲۰ سؤال تأیید شد. پرسشنامه تأیید شده ابتدا توسط ۳۰ نفر از جامعه آماری تکمیل شد و سپس با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی، روایی سازه‌ای آن مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت و ۵ خرده مقیاس آن تأیید شد (جدول ۱). برای آزمون پایایی پرسشنامه و هر یک از خرده مقیاس‌های آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. میزان آلفای کرونباخ به دست آمده برای پرسشنامه کلی ($\alpha=0.86$)، جاذبه‌های مربوط به ورزش‌های ساحلی، آبی و تابستانی ($\alpha=0.78$)، جاذبه‌های مربوط به ورزش‌های زمستانی ($\alpha=0.84$)، جاذبه‌های مربوط به کوهنوردی و غارنوردی ($\alpha=0.74$)، جاذبه‌های مربوط به شکار و صید در کردستان ($\alpha=0.89$) و جاذبه‌های مربوط به تپه‌نوردی و طبیعت‌گردی ($\alpha=0.74$) است.

در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای مورد مطالعه با آزمون کولموگراف-اسمیرنوف بررسی شد. با توجه به نرمال نبودن توزیع داده‌ها، از آزمون‌های تفاوت از جمله آزمون فریدمن برای رتبه بندی داده‌ها و آزمون کروسکال والیس برای مقایسه گروه‌ها استفاده شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

جدول (۱)، ماتریس چرخش‌یافته گویه‌های مرتبط به جاذبه‌های ورزشی به دست آمده از تحلیل عاملی تأییدی را نشان می‌دهد. سطح معناداری آزمون KMO نشان می‌دهد که حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی مناسب است ($p=0/77$). نتیجه آزمون کرویت بارلت ($p=0/01$) نیز معنادار است. چنانکه مشاهده می‌شود گویه‌های پرسشنامه بر روی پنج عامل بار شده‌اند. این پنج عامل در مجموع ۷۵٪ از واریانس متغیرهای مزبور را تبیین می‌کنند. این پنج عامل عبارتند از: ۱. ورزش‌های ساحلی؛ ۲. جاذبه‌های مرتبط با ورزش‌های زمستانی؛ ۳. جاذبه‌های مرتبط با کوه‌نوردی و غارنوردی؛ ۴. جاذبه‌های مرتبط با صید و شکار؛ ۵. جاذبه‌های مرتبط با تپه‌نوردی و طبیعت‌گردی.

جدول ۱. ماتریس چرخش یافته گویه‌های مرتبط با جاذبه‌های طبیعی ورزشی

آقای کرونباخ	بار عاملی					گویه‌های مربوط به جاذبه‌های ورزشی
	عامل پنجم	عامل چهارم	عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	
۰/۷۸					۰/۸۴۰	شنا، شیرجه و غواصی در سواحل دریاچه‌ها و رودخانه‌های استان کردستان
					۰/۸۳۱	قایقرانی (بادبانی، کانو و آبهای خروشان) در سواحل دریاچه و رودخانه‌های استان
					۰/۷۳۴	جاذبه‌های مرتبط با اسکی روی آب در سواحل دریاچه‌ها و رودخانه‌های استان
					۰/۷۱۹	جاذبه‌های مرتبط با فوتبال، والیبال و هندبال ساحلی
					۰/۷۰۷	جاذبه‌های مرتبط با موج سواری در ساحل دریاچه
۰/۸۴				۰/۶۴۷	جاذبه‌های مرتبط با اسکی در زمستان	
				۰/۶۱۶	جاذبه‌های مرتبط با برف‌نوردی در زمستان	
				۰/۷۸۶	جاذبه‌های مرتبط با اسنوبورد و پرش با اسکی	
۰/۷۴			۰/۷۷۷		جاذبه‌های مرتبط با کوه‌های استان کردستان (کوه‌شاه، کوه پنجه‌علی، کوه ملا کاهه)	
			۰/۷۳۷		جاذبه‌های مرتبط با صخره‌نوردی و سنگ نوردی	
			۰/۷۰۵		جاذبه‌های مرتبط با دیوارهای یخی و یخ نوردی	
			۰/۵۷۸		جاذبه‌های مرتبط با غارنوردی و غارگردی در غارهای استان کردستان	
۰/۸۹		۰/۵۷۷			جاذبه‌های مرتبط با ماهیگیری در رودخانه‌ها و دریاچه‌ها و دریاچه‌های پشت سد	
		۰/۸۸۴			جاذبه‌های مرتبط با شکار مجاز چهارپایان (کل، قوچ، خرگوش، آهو و...)	
		۰/۸۷۶			جاذبه‌های مرتبط با صید پرندگان وحشی (کبک، تیپور، قرقاول و...)	
۰/۷۴	۰/۸۴۰				جاذبه‌های مرتبط به دوی آرام، پیاده‌روی و راهپیمایی در دامنه‌های طبیعی و تفریحگاه‌ها	
	۰/۷۴۱				جاذبه‌های مرتبط با دوچرخه‌سواری کوهستان در دامنه‌ها و تفریحگاه‌ها	
	۰/۷۷۱				جاذبه‌های مرتبط با سوارکاری و اسب‌سواری و...	
	۰/۶۹۶				جاذبه‌های مرتبط با ورزش گلف در تفریحگاه‌ها مجموعه‌های ورزشی	
	۰/۵۷۹				جاذبه‌های مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش در طبیعت	

برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. نتایج این آزمون ($p < 0.05$) نشان داد که توزیع داده‌ها در هیچکدام از متغیرهای مورد مطالعه نرمال نیست. جدول (۲) نتایج آزمون فریدمن و جدول (۳) اولویت‌بندی جاذبه‌های گردشگری استان کردستان را برای توسعه صنعت گردشگری نشان می‌دهد. از دیدگاه کارشناسان به ترتیب جاذبه‌های کوه‌نوردی و غارنوردی با میانگین رتبه ۳/۸۷، ورزش‌های زمستانی با میانگین رتبه ۳/۳۲، و صید و شکار با میانگین رتبه ۳/۳ مهمترین جاذبه‌های طبیعی موثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان هستند.

جدول ۲. نتایج آزمون فریدمن

تعداد	۷۴
مقدار خی-۲	۷۶
درجات آزادی	۴
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱

جدول ۳. اولویت بندی جاذبه‌های طبیعی / ورزشی استان کردستان از دیدگاه پاسخگویان

جاذبه‌های گردشگری	میانگین	میانگین رتبه
کوه‌نوردی و غارنوردی	۴/۰۰	۳/۸۷
ورزش‌های زمستانی	۳/۷۳	۳/۳۲
صید و شکار	۳/۶۲	۳/۳
ورزش‌های ساحلی	۳/۲۸	۲/۴۳
تپه‌نوردی و طبیعت‌گردی	۳/۶۴	۲

جدول ۴. میانگین رتبه گویه‌های مربوط به جاذبه‌های ورزشی گردشگری استان کردستان

میانگین رتبه	میانگین	نتایج آزمون فریدمن			گویه‌های مربوط به جاذبه‌های ورزشی
		سطح معنی‌داری	درجات آزادی	مقدار خی-۲	
۳,۵۲	۳,۶۸	۰,۰۰۱	۴	۴۱	شنا، شیرجه و غواصی در سواحل دریاچه‌ها و رودخانه‌های استان کردستان
۳,۴۷	۳,۶۳				قایقرانی (بادبانی، کانو و آب‌های خروشان) در سواحل دریاچه و رودخانه‌های استان
۳,۰۰	۳,۳۲				اسکی روی آب در سواحل دریاچه‌ها و رودخانه‌های استان
۲,۵۹	۲,۹۷				فوتبال، والیبال و هندبال ساحلی
۲,۴۲	۲,۷۹				موج سواری در ساحل دریاچه
۲	۳,۷۷	۰,۰۰۱	۲	۲۸,۳	جاذبه‌های مرتبط با اسکی در زمستان
۲,۳۰	۴,۰۱				جاذبه‌های مرتبط با برف‌نوردی در زمستان
۱,۶۷	۳,۴۰				جاذبه‌های مرتبط با اسنوبورد و پرش با اسکی
۲,۹۹	۴,۴۱	۰,۰۰۱	۳	۸۸,۷	جاذبه‌های مرتبط با کوه‌های استان کردستان (کوه‌شاه، کوه پنجه‌علی، کوه ملا کاوه)
۲,۶۶	۴,۱۶				صخره‌نوردی و سنگ‌نوردی
۱,۵	۳,۱۳				دیوارهای یخی و یخ‌نوردی
۲,۸۶	۴,۲۸				غارنوردی و غارگردی در غارهای استان کردستان
۲,۲۳	۳,۸۷	۰,۰۰۱	۲	۸۸,۷	جاذبه‌های مرتبط با ماهیگیری در رودخانه‌ها و دریاچه‌ها و دریاچه‌های پشت سد
۱,۷۴	۳,۳۹				جاذبه‌های مرتبط با شکار مجاز چهارپایان (کل، قوچ، خرگوش، آهو و...)
۲	۳,۶۱				جاذبه‌های مرتبط با صید پرندگان وحشی (کبک، تیهور، قرقاول و...)
۳,۷۸	۴,۰۹	۰,۰۰۱	۳	۷۷,۲	دوی آرام، پیاده‌روی و راهپیمایی در دامنه‌های طبیعی و تفریحگاه‌ها
۳,۴۶	۳,۹۳				جاذبه‌های مرتبط با دوچرخه‌سواری کوهستان در دامنه‌ها و تفریحگاه‌ها
۳,۱۱	۳,۷۵				جاذبه‌های مرتبط با سوارکاری و اسب‌سواری و...
۱,۹۸	۲,۹۸				جاذبه‌های مرتبط با ورزش گلف در تفریحگاه‌ها و مجموعه‌های ورزشی
۲,۶۸	۳,۴۷				جاذبه‌های مرتبط با آموزش و پژوهش مرتبط با ورزش در طبیعت

جدول (۴) رتبه بندی خرده مقیاس های مربوط به جاذبه‌های گردشگری ورزشی استان

کردستان را نشان می دهد. ورزش شنا، شیرجه و غواصی با میانگین رتبه ای ۳/۵۲ در اولویت اول، جاذبه های مرتبط با ورزشهای ساحلی؛ برف نوردی با میانگین رتبه ای ۲/۳ در رتبه اول ورزشهای زمستانی؛ کوه نوردی با میانگین رتبه ۲/۹۹ در اولویت اول جاذبه های کوه نوردی و غار نوردی؛ ماهی گیری با میانگین رتبه ای ۲/۲۳ در اولویت اول جاذبه های شکار و صید؛ و دوی آرام، پیاده روی و راهپیمایی با میانگین رتبه ۳/۷۸ در اولویت اول جاذبه های تپه نوردی و طبیعت گردی قرار دارد.

نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد که بین سه گروه مورد مطالعه از نظر میزان اعتقاد به تأثیر هر یک از جاذبه های طبیعی، ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان تفاوت معنی داری وجود ندارد ($p > 0.05$).

جدول ۵. نتایج آزمون کروسکال والیس برای مقایسه دیدگاه سه گروه کارشناسان از لحاظ میزان

اهمیت جاذبه های طبیعی / ورزشی

جاذبه ها	گروه ها	N	میانگین رتبه	میزان خی-دو	درجات آزادی	سطح معنی داری
ورزش های ساحلی	کارشناسان هیئت های ورزشی	۴۲	۳۷/۱۱	۲/۲۱	۲	۰/۳۳۱
	کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال	۱۸	۴۲/۹۴			
	کارشناسان میراث فرهنگی	۱۴	۳۱/۶۸			
ورزش های زمستانی	کارشناسان هیئت های ورزشی	۴۲	۳۵/۰۷	۱/۴۴	۲	۰/۴۸۵
	کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال	۱۸	۴۲/۱۴			
	کارشناسان میراث فرهنگی	۱۴	۳۸/۸۲			
کوه نوردی و غار نوردی	کارشناسان هیئت های ورزشی	۴۲	۳۸/۵۲	۱/۰۲	۲	۰/۵۹۹
	کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال	۱۸	۳۹/۱۴			
	کارشناسان میراث فرهنگی	۱۴	۳۲/۳۲			
صید و شکار	کارشناسان هیئت های ورزشی	۴۲	۴۱/۶۰	۳/۸۰	۲	۰/۱۵۰
	کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال	۱۸	۳۳/۶۹			
	کارشناسان میراث فرهنگی	۱۴	۳۰/۱۱			
تپه نوردی و طبیعت گردی	کارشناسان هیئت های ورزشی	۴۲	۳۴/۴۴	۲/۳۶	۲	۰/۳۰۷
	کارشناسان آژانس های مسافرتی فعال	۱۸	۴۳/۵۸			
	کارشناسان میراث فرهنگی	۱۴	۳۸/۸۶			

بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق با هدف تعیین مهمترین جاذبه‌های طبیعی ورزشی استان کردستان، برای جذب گردشگران ورزشی انجام شد. به اعتقاد گرین و چالیپ^۱ [۲] منابع طبیعی، یکی از عواملی است که بر توسعه گردشگری ورزشی یک کشور اثرگذار است. به این منظور جاذبه‌های طبیعی/ورزشی استان کردستان بررسی شدند که از لحاظ جذب گردشگر اهمیت داشتند. نتایج نشان داد که بین دیدگاه سه گروه مورد مطالعه از نظر رتبه‌بندی، مؤثرترین جاذبه‌های طبیعی/ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از دیدگاه کارشناسان، در میان جاذبه‌های طبیعی/ورزشی استان کردستان برای توسعه صنعت گردشگری، کوهنوردی و غارنوردی در اولویت اول و ورزش‌های زمستانی در اولویت دوم قرار گرفتند. این موضوع دور از انتظار نیست، زیرا استان کردستان در دل رشته کوه‌های زاگرس واقع شده و دارای ناهمواری‌های طبیعی و قله‌های مرتفع بسیار است. استان کردستان دارای کوه‌های بسیاری است که جزو سرمایه‌های طبیعی و گردشگری این استان هستند و برای ورزش‌های زمستانی، کوهنوردی و غارنوردی گردشگران بسیاری را جذب استان می‌کنند. از جمله این کوه‌ها می‌توان کوه چهل‌چشمه، حسین‌بک، کوچک‌سر، میانه و کوه پیازه را بر شمرد که مکانی برای کوهنوردی و غارنوردی گردشگران خارجی و داخلی هستند. ورزش‌های زمستانی از جمله اسکی و... نیازمند ارتفاعات طبیعی مثل کوه است که در استان کردستان به وفور یافت می‌شود. در تحقیق کرمی [۳۱] «جاذبه‌های مربوط به ورزش‌های زمستانی» و «جاذبه‌های مربوط به کوهنوردی و غارنوردی» در اولویت چهارم و پنجم توسعه گردشگری ورزشی کشور قرار گرفتند و این عوامل در تحقیق گراوند [۳۲] که در استان لرستان انجام شده است، به ترتیب در اولویت سوم و دوم قرار دارند. از دیدگاه کارشناسان، جاذبه‌های صید و شکار در اولویت سوم عوامل تأثیرگذار بر توسعه صنعت گردشگری استان کردستان قرار گرفته که احتمالاً ناشی از تنوع حیات وحش، شرایط آب و هوایی و همچنین موقعیت جغرافیایی استان کردستان است. علاوه بر ناهمواری‌ها و کوه‌های فراوان، کردستان طبیعت و حیات وحش بسیار زیبا و رودخانه‌های بسیاری دارد که می‌تواند محلی برای استقبال از علاقه‌مندان به شکار و ماهیگیری باشد.

ورزش‌های ساحلی در اولویت چهارم جاذبه‌های طبیعی مؤثر بر توسعه گردشگری کردستان قرار

گرفتند. مهمترین جاذبه‌های ورزشی این بخش، ورزش‌های شنا، شیرجه و غواصی در ساحل دریاچه‌ها و رودخانه‌ها است. این نتیجه می‌تواند ناشی از وفور منابع آبی از جمله دریاچه زریبار، سد قشلاق (وحدت)، رود سیروان، رودخانه قزل اوزن، سفیدرود، و زرينه‌رود باشد که مکان‌های مناسبی برای ورزش‌هایی چون قایقرانی، اسکی روی آب، شنا و سایر ورزش‌های آبی هستند. میراندا و اندوزا [۲۴] در بررسی گردشگری ورزشی در کشور اسپانیا دریافتند که از بین جاذبه‌های طبیعی در این کشور، ورزش‌های آبی با ۳۶/۸۴ درصد و گردشگری و پیاده‌روی با ۳۱/۵۸ درصد بیشترین اهمیت را در جذب گردشگران ورزشی داشته‌اند.

فعالیت‌هایی چون دوی آرام، پیاده‌روی، راهپیمایی در دامنه‌های طبیعی، دوچرخه‌سواری در دامنه‌های کوهستان و تفریحگاه‌ها و اسب‌سواری از مهمترین جاذبه‌ها و ورزش‌هایی است که می‌تواند بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان مؤثر باشد. جاذبه‌های گردشگری استان کردستان، برای تپه‌نوردی و طبیعت‌گردی، پتانسیل‌های لازم را دارد و به واسطه وسیع بودن این حوزه، می‌تواند نقش مهمی در توسعه گردشگری ورزشی این استان داشته باشد. ایجاد و احداث مجتمع‌های گردشگری و ورزشی در ساحل دریاچه زریبار و سایر اماکن بالقوه، می‌تواند زیر ساخت‌های توسعه گردشگری ورزشی را بهبود دهد و کاستی‌های این حوزه را برطرف کند. بنیان اقتصادی گردشگری پایدار، به تأثیر گردشگری بر بهزیستی اقتصادی جامعه محلی برمی‌گردد که اغلب با مشاغل و تزریق منابع مالی از خارج مشخص می‌شود [۳۳]. تا زمانی که کمیته‌های ورزشی، شغل‌های دائمی کمی ایجاد می‌کنند، فواید اقتصادی کار آنها برای جامعه، تنها از جذب گردشگران ورزشی میسر خواهد بود. به این ترتیب آنها فعالیت هتل‌ها، رستوران‌ها و دیگر خدمات و کالاها را گسترش می‌دهند که تأثیر مستقیم اقتصادی بر جامعه دارند [۳۴].

به طور کلی استان کردستان دارای منابع طبیعی مستعد جذب گردشگران ورزشی است. بنابراین باید در جهت توسعه و فعال کردن توریسم زمستانی استان، از طریق ایجاد و احداث زیرساخت‌های مورد نیاز این رشته مانند پیست‌های اسکی و زیرساخت‌های حمل‌ونقل مرتبط با آن، تلاش‌هایی صورت گیرد. به این منظور شبکه ارتباطی استان، به ویژه مسیرهای منتهی به جاذبه‌های مهم گردشگری، باید توسعه داده و بهسازی شود. توسعه گردشگری کوه‌نوردی و تپه‌نوردی به عنوان یکی از قابلیت‌های ممتاز استان، از طریق تجهیز ارتفاعات مهم استان به پناهگاه و راه، ارائه امکانات و خدمات رفاهی مناسب برای اقامت گردشگران ورزشی و تأسیس کمپ‌ها و اردوگاه‌های ورزشی در مناطق خوش آب و هوای استان، برای جذب تیم‌های ورزشی مختلف که در دوره‌های آماده‌سازی هستند، پیشنهاد می‌شود.

منابع:

۱. گی، چاک وای. (۱۳۸۲). جهانگردی در چشم اندازی جامع. ترجمه: علی پارسیان، محمد اعرابی. ویرایش ۲، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
2. Green, C., & Chalip, L. (1998). Sport tourism as the celebration of subculture. *Annals of Tourism Research*, 25(2): 275–291.
3. WTO. (2001). Tourism definition available at, <http://pub.unwto.org/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/Products/1033/1033-1.pdf>. p. 7.
۴. افصح حسینی، فاطمه السادات. (۱۳۸۵). ورزش، شهر، توریسم. ارائه شده بصورت سخنرانی در اولین همایش ملی شهر و ورزش.
5. Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 11: 459–475.
6. Fyall, A., & Jago, L. (2009). Sustainability in sport and tourism. *Journal of Sport & Tourism*, Vol. 14: 77–81.
7. O'Brien, D., & Chalip, L. (2008). Sport events and strategic leveraging: Pushing towards the triple bottom line. In A. Wood side & D. Martin (Eds.), *Tourism management: Analysis, behavior and strategy*: 318–338.
8. Higham, J., & Hinch, T. (2002). Tourism, sport and seasons: The challenge sand potential of overcoming seasonality in the sport and tourism sectors. *Tourism Management*, Vol. 23: 175–185.
۹. شکوئی، حسین. (۱۳۷۵). اندیشه های نو در فلسفه جغرافیا جلد ۱، تهران: انتشارات گیتاشناسی.
10. Julianna, Priskin, (2001). Assessment of natural resources for nature-based tourism: the case of the Central Coast Region of Western Australia. *Tourism Management*, Vol. 22: 637–648.
۱۱. هنرور، افشار. (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ناشی از برگزاری رویدادهای ورزشی بین المللی در کشور، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
12. Heather J.G., Kyriaki, K., Sung J.K. (2011). Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism, *Sport Management Review*.
۱۳. مراسلی، عزیز. (۱۳۷۴). تخمین عرضه توریسم خارجی در ایران. پایان نامه کارشناسی

ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.

۱۴. ناصری، سید مسعود. (۱۳۷۵). شناسایی موانع موثر بر توسعه صنعت توریسم ایران و طراحی الگوی تبیینی برای گسترش جذب توریست. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.

۱۵. کارشناس، مجید. (۱۳۷۶). تنگناهای توسعه گردشگری در کشور. مجموعه مقالات نخستین همایش جهانگردی کیش، اسفند ۷۶، جلد ۳.

16. Gnoth, J. (1997). Tourism motivation and expectation confirmation. *Annals of Tourism Research*, Vol. 24: 283–304.

17. Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. *Tourism Management*, Vol. 26: 45–56.

۱۸. غفوری، فرزاد؛ هنرور، افشار؛ فرزاد، فرزاد؛ شریفیان، اسماعیل. (۱۳۸۶). عوامل مهم در بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران. فصلنامه المپیک، شماره ۴.

19. Um S., Crompton J.L. (1992). The roles of perceived inhibitors and facilitators in pleasure travel destination decisions. *Journal of Travel Research*, Vol. 30(3): 8-15.

20. Cho, Kwang-Min, (2001). Developing Taekwondo as a tourist commodity. *IJASS*, Vol. 13 (2): 53-63.

21. Collins, A., Jones, C., & Munday, M. (2009). Assessing the environmental impacts of mega sporting events: Two options? *Tourism Management*, Vol. 30: 828–837.

22. Swart, K. (1998). Visions for South Africa sport tourism. *Visions in Leisure and Business*, Vol. 12: 4–12.

23. Dolnicar, S. (2003). Who is riding the wave? An investigation into development and psychographic characteristics of surf Tourists. Coffs Harbour, Australia.

24. Miranda & Andueza., (2005). The role of sport tourism destination chosen by tourists visiting Spain. *Journal of Sport Tourism*. Vol. 4: 7-10.

25. Ko Sasi, V. (2005). Sport tourism in India, *Journal of Sport Tourism*, Vol. 24: 45-56.

26. Cottrell, S. P, Vaske, J.J., Shen, F., & Ritter, P. (2007). Resident perceptions of sustainable tourism in Chongdugou, China. *Journal of Society and Natural Resources*, Vol. 20(6): 511–525.

27. Daniel C. Funk, Tennille J. Bruun, (2007). The role of socio-psychological and culture-education motives in marketing international sport tourism: A cross-cultural perspective, *Tourism Management*, Vol. 28: 806–819.
۲۸. زیرک باش، دیبا. (۱۳۸۶). تحلیل بازارهای گردشگری شهر اصفهان و راه کارهای توسعه آن (با تاکید بر گردشگران خارجی). رساله دکتری، دانشگاه اصفهان.
۲۹. مالمیر، مهدی. (۱۳۸۵). اثرات ورزش بر توسعه شهری (رابطه بین توریسم ورزشی و توسعه شهری). ارائه شده بصورت سخنرانی در اولین همایش ملی شهر و ورزش.
30. Hall, C. (1992). *Hallmark Tourist Events*. Belhaven press, London.
۳۱. کرمی، ناصر. (۱۳۷۸). اکوتوریسم ایران. سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، معاونت تحقیقات آموزش و برنامه ریزی، گروه مطالعات اکوتوریسم. گزارش وضعیت، نگارش نخست.
۳۲. گراوند. (۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان لرستان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
33. Henderson, J. (2007). Corporate social responsibility and tourism: Hotel companies in Phuket, Thailand, after the Indian Ocean tsunami. *International Journal of Hospitality Management*, Vol. 26: 228–239.
34. Veltri, F., Miller, J., & Harris, A. (2009). Club sport national tournament: Economic impact of a small event on a mid-size community. *Recreational Sports Journal*, Vol. 33: 119–128.

ارجاع مقاله به روش APA

فلاحی، احمد؛ حسنی، احسان؛ کروب، مهدی؛ (۱۳۹۲)، بررسی جاذبه‌های طبیعی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان، *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۷،

ارجاع مقاله به روش vancouver

فلاحی احمد؛ حسنی احسان؛ کروب مهدی. بررسی جاذبه‌های طبیعی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی استان کردستان، *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۳۹۲؛ ۵

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی